

УДК 821.161.2

Науково-практична конференція у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка

Наталія Медвідь,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови і літератури

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

У статті автор повідомляє про результати Всеукраїнської науково-практичної конференції "Театр корифеїв і українська драматургія кінця XIX — початку XXI ст.", яка відбулася 24—25 травня 2012 р. у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка.

Ключові слова: конференція, театр корифеїв, українська драматургія.

24—25 травня 2012 р. у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція "Театр корифеїв і українська драматургія кінця XIX — початку XXI ст."

Організатори конференції — кафедра української мови і літератури Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка спільно з Інститутом педагогіки НАПН України та лабораторією "Духовність літератури" ДВНЗ "Криворізький національний університет".

У конференції взяло участь 107 науковців: доктори, кандидати наук, аспіранти, пошукувачі з таких міст, як Київ, Луганськ, Миколаїв, Черкаси, Вінниця, Чернігів, Кривий Ріг, Донецьк, Одеса, Харків, Херсон, Рівне, Житомир, Суми, Бердянськ, Севастополь, Івано-Франківськ, Кам'янець-Подільський, Дрогобич, Ніжин, Глухів, Горлівка, а також магістранти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

На засіданнях було заслухано наукові доповіді, повідомлення та виступи, присвячені осмисленню літературознавчих та лінгвістичних проблем української драматургії кінця XIX — початку XXI ст. й феномену театру корифеїв у контексті національної та світової культури, практичного досвіду дослідження як окремих п'єс, так і творчості драматургів узагалі.

Для обговорення і дискусії виносилося коло питань:

1. Феномен театру корифеїв у контексті української і світової культури;
2. Рецепція творчості драматургів театру корифеїв в українській і світовій літературі;
3. Традиції української і світової літератури в українській драматургії кінця XIX — початку XX ст.;
4. Українська драматургія кінця XIX — початку XXI ст.: текст і контекст;
5. Народознавчий аспект творчості драматургів театру корифеїв;
6. Лінгвістичні аспекти української драматургії кінця XIX — початку XXI ст.;
7. Методичні засади вивчення української драматургії кінця XIX — початку XXI ст. в освітніх закладах.

Відкрив конференцію голова оргкомітету, ректор Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, доктор історичних наук, професор О. І. Курок. Учасників конференції привітали перший проректор Глухівського НПУ імені Олександра Довженка, кандидат педагогічних наук, доцент Г. П. Кузнецова та проректор з наукової роботи і міжнародних зв'язків Глухівського НПУ імені Олександра Довженка, кандидат педагогічних наук, доцент В. П. Зінченко.

Вітальне слово першого проректора Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка, кандидата педагогічних наук, доцента Г.П. Кузнецової

Робота конференції розпочалася **пленарним засіданням**, на якому заслухано доповіді докторів філологічних наук, професорів (А. О. Новикова "Феномен театру корифеїв у контексті світової культури", А. В. Козлова "Психотипи віків у драмі І. Карпенка-Карого "Розумний і дурень", Л. І. Мацько "Риторичні фігури у драматичних творах Михайла Старицького", С. І. Ковпик "Перший рімейк М. Старицького", Л. З. Мороз "Ідейні акценти драматургії Олени Пчілки", К. Ю. Голобородька "Концепція людини в драматургії Олександра Олеса", С. О. Жили "Театральна діяльність видатної актриси М. Заньковецької"), кандидата педагогічних наук, доцента З. О. Шевченко "Наталка Полтавка" І. Котляревського в контексті української культури" та інших).

Сутність феномену театру корифеїв у контексті європейської і світової культури та історію останнього об'єднання найвизначніших майстрів сцени в одну потужну трупу на початку ХХ ст. розкрито у доповіді А. О. Новикова "Феномен театру корифеїв у контексті світової культури".

Виступ завідувача кафедри української мови і літератури, доктора філологічних наук, професора **А.О. Новикова**

У доповіді А. В. Козлова "Психотипи віків у драмі І. Карпенка-Карого "Розумний і дурень" ішлося про залежність відносин між дітьми і батьками від їхнього виховання, проаналізовано психотипи батьків і дітей через психологічні характеристики представників різних соціальних груп.

У доповіді С. І. Ковпик "Перший рімейк М. Старицького" розкрито поетику першого рімейку М. Старицького "Чорноморці", написаного за п'єсою Я. Кухаренка "Чорноморський побит". Доповідач зупинилася на порівняльному аналізі названих п'єс, на визначальних компонентах авторської нарації: назва, жанр, реєстр дійових осіб, декорації до яв, ремарки, які зазнали трансформації під час переробки.

На конференції працювало чотири секції: "Феномен театру корифеїв у контексті української і світової культури", "Українська драматургія кінця ХІХ — початку ХХІ ст. у контексті української і світової культури", "Мова українських драматичних творів кінця ХІХ — початку ХХІ ст.", "Методичні засади вивчення української драматургії кінця ХІХ — початку ХХІ ст."

У першій секції "**Феномен театру корифеїв у контексті української і світової культури**" обговорювався надзвичайно широкий спектр питань: театр корифеїв і драматургія початку ХХІ ст.: спільне, відмінне, своєрідне (Л. М. Горболіс); європейські театральні традиції і становлення українського театру (А. В. Градовський); моделювання комічних ситуацій М. Кропивницьким та І.Тобілевичем (Р. Л. Тхорик); український театр корифеїв і Житомирщина (В. В. Халін, А. В. Усатий); драматургія І. Карпенка-Карого з погляду рецептивних інтересів молоді (М. Г. Маковій), оцінка діяльності драматургів "театру корифеїв" у традиційній літературній критиці (О. М. Капленко), вітчизняній культурі "срібного віку" та опера Ю. Шапоріна "Декабристи" (В. В. Заїка); традиції музичного театру Глухова (О. Я. Заїка).

С. А. Негодяєва у доповіді "Становлення національного театру: мистецька рефлексія Марка Кропивницького" звернула увагу на домінують творчості М. Кропивницького — становлення національного театру й драматургії, проблеми вивчення авторського концепту дійсності в українському та світовому контекстах від реалізму до модерну.

Критичний аналіз міркувань І. Франка про становлення та розвиток українського театру на шпальтах

польського часопису "Kurjer Lwowski" зроблено в доповіді Г. І. Грабівської "І. Франко про український театр (на матеріалі польського часопису "Kurjer Lwowski")".

Г. О. Гаджилова у доповіді "Українська драматургія 60—70-х років ХІХ століття: концепт "не судилось" зробила спробу аналізу п'єс маловідомих українських драматургів К. Шаповала, Григ. Лядави, Ф. Заревича та М. Кропивницького, у яких мотив недолі є одним з провідних.

Робота другої секції "**Українська драматургія кінця ХІХ — початку ХХІ ст. у контексті української і світової культури**" була надзвичайно насиченою завдяки великій кількості учасників. Особливості української драматургії були об'єктом аналізу в доповідях Г. П. Сабат "Онейрична драма-казка Івана Франка "Сон князя Святославіча", Л. О. Бондар "Проблема самоідентифікації героя у п'єсі Я. Верещака "Жебрацький детектив", В. М. Володимирової "Український театр і драматургія 20—30-х рр. ХХ ст.: традиційний і модерний вектори розвитку", Н. І. Кириленко "Морально-етичні колізії в українській символістській драматургії кінця ХІХ — початку ХХ ст.", Н. М. Філоненко "Герменевтичний код "Маленької п'єси про зраду для однієї актриси" О. Ірванця", Н. В. Гоголь "Драматичні твори Всеволода Нестайка", Т. М. Тихої "Імпліцитний тип конфлікту п'єси С. Воробкевича "Убога Марта", Л. О. Шкурдоди "Еміграція як шлях героя до себе у драматургії Лесі Українки", О. В. Кіреєвої "Жарт як жанровий різновид традиційної комедії початку ХХ ст. (на матеріалі п'єси Є. Кротевича "Сентиментальний чорт)", О. Ф. Ліпінської "Риси постмодернізму у драматургії Валерія Шевчука", В. В. Бойко "Микола Чирський. Ідейно-художній аналіз драми "Отаман Пісня", Л. В. Сапсаєнко "Фольклорні традиції в драматургії Б. Грінченка", Н. В. Троши "Олександр Довженко — драматург", Л. В. Шевцової "Проблема руйнації родини у драмі Василя Мови (Лиманського) "Старе гніздо й молоді птахи" та інших.

Традиції української та світової літератури у драматургії кінця ХІХ — початку ХХ ст. розглядалися у доповідях Т. М. Марченко "Богдан Хмельницький в історичній драмі російського романтизму", Н. Г. Петриченко "Реалізація вальтерскоттівської моделі у творах Г. Сенкевича та Ф. Булгаріна", Н. І. Гричанік "Риси епічного театру в українській драматургії".

Компаративному аналізу драматичних творів та образів присвятили виступи О. О. Бистрова "Компаративний аналіз драматичних образів Покірливої Ф. Достоевського і Манюсі І. Франка", В. Й. Гриневич "Художня та історична правда драми "Сава Чалий" М. Костомарова і трагедії "Сава Чалий" І. Карпенка-Карого", І. А. Зелененька "Образ-символ землі як психоісторичний код (на матеріалі творів Івана Карпенка-Карого й Тараса Мельничука)".

Рецепція творчості драматургів розглядалася у доповідях О. М. Куцевол "Постать Марка Кропивницького у художньо-документальній рецепції", І. В. Ципнятової "Творчість Якова Жарка у науковій рецепції", О. М. Чайки "Новаторська зрушення у драматургії М. Метерлінка", М. О. Кушнерьової "Творчість Г. Ібсена в аспекті розвитку світової драматургії ХХ століття".

У третій секції "**Мова українських драматичних творів кінця ХІХ — початку ХХІ ст.**" домінувала тематика, пов'язана з мовною особистістю драматурга, мовно-стилістичними особливостями драматичних творів.

Лінгвістичним аспектам української драматургії кінця ХІХ — початку ХХІ ст. присвятили свої виступи В. В. Герман "Мовна особистість І. Карпенка-Карого", Т. М. Сидоренко "Структура функціонально-семантичного

поля перевності (на матеріалі драматичних творів Лесі Українки)", В. М. Бережняк "Діалектизми в художній тканині творів І. Карпенка-Карого", В. М. Куриленко "Мовні особливості драматичних творів Марка Кропивницького (діалектологічний аспект)", Н. С. Медвідь "Мова драматичних творів Олександра Ірванця та Неди Неждани", І. О. Кухарчук "Порівняльні конструкції як засіб зображення характерів героїв українських драматичних творів М. Старицького", Н. О. Баранник "Граматики-стилістичні особливості текстів української драматургії XIX—XX ст.", Л. В. Підкамінна "Функціонально-стилістичні особливості художніх означень у п'єсі Тараса Шевченка "Назар Стодоля", М. Ю. Лисиця "Засоби фоностилістики у драматичних творах XX ст.", Д. А. Марєєв "Поліські діалектні риси у драматичній поемі І. Кочерги "Свіччине весілля", О. В. Міщенко "Роль заголовків у процесі вивчення драматичних творів" та інші.

Четверта секція **"Методичні засади вивчення української драматургії кінця XIX — початку XXI ст."** об'єднала доповіді, пов'язані з методичними аспектами вивчення української драматургії.

Проблемам фахової підготовки вчителя-словесника, формуванню його літературознавчої компетентності під час вивчення драматичних творів присвячено доповіді Н. В. Гузій "Театральна діяльність у фаховій праці сучасного педагога", Л. В. Лучкіної "Вивчення драматичних творів як засіб формування творчої особистості майбутнього вчителя-словесника", Л. О. Базиль "Вміння аналізувати драматичні твори у структурі літературознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури", В. А. Каліш "Дискурсивний підхід до вивчення лексико-семантичних категорій у курсі сучасної української літературної мови (на матеріалі дискурсу М. Старицького)", І. В. Кожем'якіної "Розвиток читацької компетентності вчителя початкових класів засобами драматичних творів", О. І. Земки "Шляхи аналізу драматичних творів М. Старицького у контексті формування дослідницьких умінь у студентів-словесників" та інші.

Методичні проблеми вивчення особливостей драматичних творів у загальноосвітній школі розглядалися у доповідях Л. Ф. Мірошниченко "Особливості вивчення драматичних творів на сучасному етапі розвитку шкільної літературної освіти", В. Є. Храбрової "Формування картини світу у свідомості учнів засобами драматичного мистецтва", Н. В. Романишиної "Методика вивчення оповідань з театралізованою парадигмою архітекtonіки", Г. О. Островської "Використання елементів біографічного методу аналізу у процесі вивчення драматичних творів у старшій школі", Л. М. Удовиченко "Реалізація міжмистецьких зв'язків у процесі вивчення драматичних творів у шкільній літературній освіті", А. О. Буднік, І. А. Хижняк "Методика використання мультимедійних засобів навчання під час вивчення кінодраматургії у старшій школі", В. О. Собко "Мовленнєвий розвиток учнів початкових класів у процесі опрацювання драматичних творів на уроках читання",

С. В. Цінько "Реалізація народознавчого і українознавчого принципів на уроках української мови (на прикладі використання текстів українських драматургів XIX—XX ст.)", Г. С. Демидчик "Драматичні твори в колі читання молодших школярів", Т. І. Дятленко "Особливості вивчення драматургії 20—30-х років XX ст. на уроках літератури в 11 класі", С. П. Привалової "Вивчення мови драматичних творів І. Карпенка-Карого в сучасній школі", В. М. Тименко "Самостійна творча робота учнів у процесі аналізу драми-казки Олександра Олеся "Микита Кожум'яка" в 5 класі", Н. А. Кобилянської "Формування історико-літературних понять в учнів як передумова аналізу драматичних творів", Н. М. Кадоб'янської "Культурологічний контекст у вивченні драматургії у профільних філологічних класах", І. Г. Данильченко "Організація діалогічної взаємодії на уроках української літератури у старших класах (на прикладі вивчення творчості М. Куліша)" та інші.

Виголошені доповіді відзначалися актуальністю тематики, ґрунтовним викладом теоретичних ідей і положень та глибоким аналізом залученого ілюстративного матеріалу. Доповіді викликали багато запитань в учасників і жваву дискусію. Важливо, що в роботі конференції взяло участь багато молодих науковців із різних регіонів України.

Підсумкове пленарне засідання відбулося 25 травня 2012 року в м. Батурин на базі Національного історико-культурного заповідника "Гетьманська столиця". Учасники конференції узагальнили результати наукових досліджень та накреслили перспективи подальшої роботи:

1) дослідження творів і творчих спадків вітчизняної драматургії в контексті національної і світової культури — це перспективний і широкомасштабний напрямок літературознавства, оскільки він дає можливість осмислювати ціннісно-виховні інтенції художньо-словесного мистецтва і здійснювати все це поетапно, комплексно та в логічній послідовності, а отже, намітити й нові напрями в розвитку сучасного вітчизняного літературознавства;

2) у практиці літературознавчих, мовознавчих і педагогічних досліджень відбувається помітний поступ у розробці питань і проблем феномену театру корифеїв, в озброєнні студентів культурою артистичного мовлення та відповідною термінологічною базою тощо;

3) наукове і педагогічне осмислення творів національної драматургії в контексті культури дозволяє розвивати нові технології підвищення ефективності навчальних курсів з історії літератури, педагогіки тощо.

Учасники конференції висловили пропозиції. Поперше, в контексті виховання національної свідомості майбутніх учителів, формування їхньої професійної компетенції і загальної ерудиції поглиблене вивчення національної драматургії і театру загалом підтримати іншими навчальними закладами. По-друге, рекомендувати у ВНЗ здійснювати вивчення української драматургії як у суто літературознавчому, так і в педагогічному планах.

В статье автор сообщает о результатах Всеукраинской научно-практической конференции "Театр корифеев и украинская драматургия конца XIX — начала XXI вв.", которая состоялась 24—25 мая 2012 г. в Глуховском национальном педагогическом университете имени Александра Довженко.

Ключевые слова: конференция, театр корифеев, украинская драматургия.

The article reports the results of the Allukrainian scientific-practical conference "The theater coryphaeuses and Ukrainian drama of the late XIX — early XXI centuries", which was held on 24th and 25th May 2012 in Glukhiv National Pedagogical University named after Alexander Dovzhenko.

Keywords: conference, theater coryphaeuses, Ukrainian drama.